
COMPARTIMENTUL
GUVERNAREA POLITICĂ ȘI ADMINISTRAREA PUBLICĂ

POLITICILE PUBLICE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Cristina LAZARIUC

Republica Moldova, Chișinău, Universitatea Tehnică a Moldovei, Catedra Științe Socio-umane.

Lector universitar, magistrul în științe politice

The Lisbon Treaty for the first time clarifies the powers of the Union. It distinguishes three types of competences: exclusive competence, where the Union alone can legislate, and Member States only implement; shared competence, where the Member States can legislate and adopt legally binding measures if the Union has not done so; and supporting competence, where the EU adopts measures to support or complement Member States' policies. The Treaty of Lisbon completes the absorption of the remaining pillar three aspects of the area of freedom, security and justice (FSJ), i.e. police and judicial cooperation in criminal matters, into pillar one. The former intergovernmental structure ceases to exist, as the acts adopted in this area are now made subject to the ordinary legislative procedure (qualified majority and codecision), using the legal instruments of the Community method (regulations, directives and decisions) unless otherwise specified.

Cuvinte cheie: politică publică, politică comunitară, cooperare, dezvoltare, integrare europeană, competențe exclusive, partajate și de sprijin.

De la înființarea sa, Uniunea Europeană și-a extins nu numai dimensiunea, prin aderarea de noi state membre, ci și domeniile în care a dezvoltat o *politică comună și/sau comunitară*. În ciuda diferențelor dintre statele membre și regiunile acestora, la baza întregii construcții europene a stat voința de a lucra împreună, pe baza unor interese comune. Acestea au condus la convingerea că în unele domenii se pot obține rezultate mult mai bune la nivel european, decât la nivel național. În prezent atât de multe domenii de politici au căpătat o dimensiune europeană, încât este dificil să oferim o analiză cuprinzătoare, mai ales în cadrul unui manual general în care politicile comune europene reprezintă doar o singură parte a unei lucrări de ansamblu.

Politica publică reprezintă unitatea cu gradul cel mai ridicat de generalitate, ce corespunde unei direcții strategice de acțiune într-un anumit domeniu. Pentru orice stat care aspiră la integrare devine imperios necesar de a se familiariza cu sistemul de politici practicat de Uniunea Europeană. Rolul politicilor elaborate și aplicate la orice nivel este determinat de faptul că ele reprezintă ansamblul

deciziilor adoptate de către autoritățile publice, în vederea orientării activității într-un sens considerat rezonabil pe teritoriul național sau al Uniunii. Politicile comune au fost generate de o căutare nesfârșită a consensului sub amenințarea dreptului de veto, ducând la includerea unor detalii pentru „a apropia” grupurile de interese al unuia sau mai multor state membre.

Ambiguitatea noțiunii de „*politică comună*” este reflectată de varietatea expresiilor ce desemnează practic același lucru: „*politică a Comunității Europene*”, „*politica comună*”, „*politica comunitară*”. Analiza acestor concepte arată că *politicile comune* constituie de fapt domenii în care, în virtutea unui transfer de competențe consimțit de către statele membre de la nivel național la nivel comunitar, instituțiile comunitare intervin în mod determinant și direct, iar acțiunile statelor membre au loc concertat. Regulile și politica stabilite de către autoritățile comunitare într-un domeniu dat formează o politică unificată ce se substituie normelor și politicilor naționale. Unii autori includ în categoria politicilor comune și pe cele care se combină cu politicile naționale, așa-numitele „politici coordonate” (de exemplu, politica economică), în timp ce alții fac distincție clară între cele două categorii.

Astfel, *politicile comune* reprezintă un ansamblu de reguli, măsuri, linii de conduită propuse și/sau adoptate de instituțiile comunitare. Politicile comune apar și se dezvoltă în măsura în care guvernele – părți contractante într-un tratat – consideră că interesele particulare ale statelor membre sunt astfel mai bine reprezentate, decât prin politicile naționale. Deși distincția între politici comune sau comunitare nu este foarte ușor de făcut, majoritatea autorilor sunt de acord că *politicile comune* sunt cele care înlocuiesc un număr de elemente esențiale ale politicilor naționale, în timp ce *politicile comunitare* sunt cele care susțin și completează politicile naționale în sectoarele respective. Astfel, *politicile comune* sunt politica agricolă comună (PAC), politica comercială comună (PCC), politica de transporturi comună, politica de pescuit comună. *Politicile comunitare* sunt politica regională, monetară, industrială, socială, energetică, de cercetare, protecția mediului și protecția consumatorilor.

Articolul 3 din Tratatul CEE prevede că acțiunea Comunității are în vedere „stabilirea unui tarif vamal comun și a unei politici comerciale comune față de țările terțe, instaurarea unei politici comune în domeniul agriculturii și instaurarea unei politici comune în domeniul transporturilor”. Dat fiind faptul că obiectivele Comunității Europene au evoluat progresiv, de-a lungul anilor au fost elaborate o serie de noi politici comune, astfel încât astăzi se pot identifica aproape 20 de domenii în care concepția și decizia se realizează la nivel comunitar, cele mai importante fiind politicile: regională, monetară, industrială, socială, energetică, de cercetare, pescuit, protecția mediului, protecția consumatorilor, relații externe. Apariția acestor politici comune se explică prin necesități economice, sociale și politice de ordin comunitar, dar și prin superioritatea, în termeni de

eficiență, a unor acțiuni comune prin comparație cu cele realizate separat la nivelul fiecărui stat membru.

Există o multitudine de **clasificări** ale politicilor. Ele pot fi grupate *după principiul teritorial*: politici regionale, statale, interstatale etc.; *conform conținutului economic*: macroeconomice, microeconomice, bugetare, monetare, fiscale, de prețuri, salariale etc.; *în raport cu sectoarele asupra cărora se aplică*: industriale, agrare, transport, turism, comerciale etc.; *în funcție de asigurarea securității ființei umane*: nutrițională, protecția mediului etc.; elaborate pe termen scurt, mediu și lung și altele.

Astăzi, Uniunea Europeană reprezintă o entitate politică, socială și economică dezvoltată, compusă din 28 de state. Considerată a fi o construcție unică, *sui-generis*, această entitate, situată între federație și confederație, se bazează pe trei piloni:

- Primul pilon - Comunitățile Europene (CE)
- Al doilea pilon – Politica Externă și de Securitate comună (PESC)
- Al treilea pilon – Cooperarea polițienească și judiciară în materie penală.

Astfel, deși în domeniul politicilor Uniunii Europene, clasificările sunt dificil de realizat, prin tradiție și structura inițială a Uniunii Europene putem vorbi de trei direcții (piloni) de politică a Uniunii Europene:

- **Politicile care se referă la pilonul I (CE)** – politica agricolă comună (inclusiv politica pescuitului), politica în domeniul concurenței, politica structurală, politica comercială comună, politica în domeniul transporturilor, politica socială, politica economică comună, politica vamală comună și politica financiar creditară, politica tehnico-științifică, politica energetică, politica în domeniul educației și culturii, politica în domeniul mediului, politica regională, politica în domeniul sănătății, protecției consumatorului, politica comună de imigrație, politica în domeniul azilului, protecției frontierelor etc.

- **Politicile care se referă la pilonul II(PESC)** – *politica externă*, din care fac parte: politicile ce țin de cooperare la diferite niveluri, politici de menținerea păcii, de activitate a trupelor comune de intervenție, politici privind susținerea proceselor de democratizare și drepturile omului, politici de asistență acordată statelor terțe; *politica de securitate*: politica europeană de securitate și de apărare (PESA), politicile în domeniul dezarmării, politicile ce țin de dezvoltarea Sistemul european de securitate etc.

- **Politicile care se referă la pilonul III** – politici antitrafic (de combaterea traficului de droguri, de arme, de ființe umane), politici comune antiterorism, politici de combatere a crimei organizate, a infracțiunilor împotriva minorilor, a corupției, coruptibilității și înșelăciunii etc.

Totuși ultimele evoluții ale Uniunii Europene fac această structură teoretică discutabilă, în special datorită complexității instituționale și problemelor ce pot apărea în adoptarea politicilor comune europene: în primul rând, corelarea și co-

ordonarea politicilor care, după cum se constată, fac parte din diferiți piloni ai UE. Este evidentă interferența și interdependența dintre politicile comune europene, așa încât o serie de politici de la Pilonul I (de ex.: de imigrare, de azil, de protecție a frontierelor) nu pot fi realizate cu succes fără o coordonare și la nivelul politicilor de la Pilonul III, ce țin de cooperare, mai ales în chestiuni de afaceri interne.

În al doilea rând, mult mai complicată este clasificarea politicilor în interiorul fiecărei direcții, foarte problematic fiind îndeosebi pilonul comunitar, cel care a moștenit și dezvoltat toate competențele și instituțiile celor trei Comunități care au stat la baza creării Uniunii Europene. Dacă în cazul pilonului I politicile se concep și se realizează la nivel supranațional, de federație, în cadrul Comunităților Europene, atunci în cazul Pilonilor II și III – la nivel interguvernamental, de confederație, ceea ce complică procesul politic comunitar european, deoarece deseori guvernele statelor membre, la discutarea și elaborarea anumitor politici, pornesc de la interese și scopuri diferite. De aici și tendința tot mai pronunțată de a transmite treptat politicile din cadrul Pilonilor II și III în competența Pilonului I.

Tratatul de la Lisabona clarifică pentru prima dată competențele Uniunii, distingând trei tipuri de competențe: *competența exclusivă*, potrivit căreia Uniunea este singura care poate adopta dispoziții legislative, statele membre ocupându-se doar de punerea în aplicare; *competența partajată*, potrivit căreia statele membre au dreptul de a legifera și de a adopta măsuri obligatorii din punct de vedere juridic în cazul în care Uniunea nu și-a exercitat competența și *competența de sprijin*, potrivit căreia UE desfășoară acțiuni de sprijin sau de completare a politicilor statelor membre. Tratatul de la Lisabona încheie integrarea în cadrul primului pilon a ultimelor aspecte ale pilonului trei privind spațiul de libertate, securitate și justiție (SLSJ) - cooperarea polițienească și judiciară în materie penală. Fosta structură interguvernamentală nu mai există, actele din acest domeniu fiind adoptate prin procedura legislativă ordinară (majoritate calificată și codecizie) și, sub rezerva unor dispoziții contrare, utilizând instrumentele juridice ale metodei comunitare (regulamente, directive și decizii).

Politicile comune europene evoluează constant. Ele reclamă o atenție permanentă din partea structurilor europene, precum și o dezvoltare continuă în contextul noilor provocări, al problemelor care apar. Complexitatea tot mai mare a Uniunii Europene și a acțiunilor sale (inclusiv la nivel de politici și competențe) a dus la mai multe încercări de reclasificare și simplificare. Așadar, pentru o mai bună orientare a celor nefamiliarizați, propunem următoarea structură pentru discutarea politicilor comunitare:

I. Politici în domeniul economic(politica comercială, politica economică și monetară, politica agricolă comună, politica industrială, politica concurențială);

II. Politici în domeniul socio-cultural (politica etno-națională, politica culturală, politica în domeniul educației, tineretului și formării profesionale);

III. Politici de dezvoltare (politica energetică, politica de transport, politica de mediu)

IV. Politica externă și de securitate comună (PESC);

V. Cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne.

I. Politici în domeniul economic

Procesul de coordonare a politicilor statelor membre a început odată cu înființarea Comunității Economice a Oțelului și Cărbunelui, dar s-a dezvoltat în special în domeniul economic și în cadrul Comunității Economice Europene. Acest proces a fost posibil în primul rând datorită dorinței statelor de a-și reface economiile afectate de pierderile din timpul celui de-al Doilea Război Mondial și de a stimula creșterea economică, inclusiv în sectoarele și în zonele mai puțin dezvoltate. Cel mai important pas în acest sens a fost angajamentul pe care statele membre și l-au luat prin *Tratatul de Instituire a Comunității Economice Europene* (TCEE) pentru a crea o piață comună fondată pe principiile liberei circulații (a bunurilor, serviciilor, capitalului și persoanelor) și al liberei concurențe. Acest demers a dus la structurarea progresivă a unei pieți comune (din anii '80, Piața Unică Europeană) în domeniul concurenței și a unei politici comerciale comune, ce au devenit în timp domenii de competență exclusivă a Uniunii Europene.

Politica economică și monetară

Ca urmare a crizei economice care a lovit toate statele membre în anii '70 și a dificultăților de funcționare a mecanismului de coordonare a ratelor de schimb ale monedelor naționale în interiorul comunității, începând din anii '80 a existat o cooperare din ce în ce mai strânsă în materie de *politică economică și monetară*. Statele membre își consideră politicile economice ca fiind o chestiune de interes comun și le coordonează în cadrul Consiliului. Statele membre și Uniunea acționează în conformitate cu principiul unei economii de piață deschise, în care concurența este liberă, favorizând alocarea eficientă a resurselor. Țările UE își coordonează politicile economice naționale, astfel încât să poată reacționa împreună în fața unor provocări, precum crizele economice și financiare. Această coordonare a fost accelerată de cele 19 țări (Zona Euro) care au adoptat euro ca monedă națională.

Politica economică fiind complexă și multidimensională include o diversitate de politici, cum ar fi politica financiară, politica bugetară, politica monetară, politica fiscală și altele. Toate veniturile și cheltuielile Uniunii trebuie estimate pentru fiecare exercițiu bugetar și trebuie înscrise în buget. Costul capitalului

poate fi micșorat prin folosirea judicioasă a împrumuturilor, care sunt dependente de politica monetară.

Politica monetară reprezintă acțiunea autorităților monetare menită să controleze variațiile cantității totale de bani (sau de credit), tipurile de dobândă și cursurile de schimb cu scopul de a influența celelalte elemente ale politicii economice, de a controla nivelul inflației și șomajului, în speranța obținerii unei rate mai mari de creștere a venitului sau a producției reale și/sau a îmbunătățirii soldului balanței de plăți. Dat fiind faptul că statele membre ale Uniunii Europene, a căror monedă nu este euro, precum și băncile lor centrale, își păstrează competențele în domeniul monetar, în continuare ne vom axa pe politicile monetare ale țărilor UE care fac parte din Zona Euro. Politica monetară a acestor state este orientată spre consolidarea coordonării și supravegherii disciplinei lor bugetare, menținerea orientărilor de politică economică și elaborarea politicilor financiare compatibile cu obiectivele adoptate pentru întreaga Uniune.

Uniunea Economică și Monetară este un termen generic care face referire la mai multe politici diferite menite să promoveze creșterea în UE și să mențină puterea și stabilitatea euro. Uniunea Economică și Monetară acoperă politica monetară („uniunea monetară”), politica bugetară și procesul de luare a deciziilor economice („uniunea economică”).

Aceste politici sunt gestionate fie de autoritățile naționale sau europene, fie de o combinație a celor două. Politica monetară este gestionată exclusiv de un organism independent, respectiv Banca Centrală Europeană. Politica bugetară (împozitarea și finanțele publice) intră în responsabilitatea guvernelor naționale. Totuși, deciziile referitoare la finanțele publice pe care le ia fiecare țară din UE pot afecta Uniunea în ansamblu. Prin urmare, Uniunea Economică și Monetară include o serie de norme esențiale privind finanțele publice, elaborate în comun și adoptate de toate țările UE. Aceste norme sunt puse în aplicare de către Comisia Europeană, cu scopul de a menține stabilitatea economică.

Cadrul de guvernare economică al Uniunii Europene își propune să detecteze, să prevină și să corecteze tendințele economice problematice, cum ar fi deficitele excesive sau nivelurile ridicate ale datoriei publice, care îngreunează creșterea și pun economia în pericol. Principalul instrument în acest sens este *Pactul de stabilitate și creștere economică*, carea fost lansat în 1999 și consolidat începând cu 2011. Prin intermediul Pactului de stabilitate și creștere, toate statele membre ale UE s-au angajat să mențină finanțe publice sănătoase, o condiție prealabilă esențială pentru a asigura stabilitatea financiară și o creștere economică durabilă. În aprilie, toate statele membre ale UE îi prezintă Comisiei măsurile bugetare pe care intenționează să le pună în aplicare în vederea îndeplinirii angajamentelor asumate. Cele care utilizează euro ca monedă națională fac acest lucru prin intermediul „programelor de stabilitate”, în timp ce restul prezintă „programe de convergență.”

Politica economică este orientată spre creștere constantă și spre crearea de noi locuri de muncă în UE. Ea abordează provocările pe termen scurt și lung în domenii ca finanțele publice, dezechilibrele macroeconomice și competitivitatea, precum și impactul tendințelor pe termen lung, precum îmbătrânirea populației și globalizarea. Politica monetară a UE este în esență o politică antiinflaționistă și de stabilitate a prețurilor, însă SME riscă fragilizarea din cauza incapacității unor state membre de a respecta în permanență criteriile prevăzute de Pactul de stabilitate și creștere economică.

Politica agricolă comună

Politica agricolă comună a fost considerată de interes comunitar încă de la crearea, în 1958, a comunității Economice Europene, fiind inclusă explicit în Tratatul de la Roma. Ea a fost creată ca răspuns la lipsurile alimentare cu care se confrunta populația din vestul Europei după cel de-al Doilea Război Mondial. Lansată în 1962, *politica agricolă comună* (PAC) este un parteneriat între agricultură și societate, între Europa și agricultorii săi.

PAC reprezintă un set de reguli și mecanisme care reglementează producerea, procesarea și comercializarea produselor agricole în Uniunea Europeană și care acordă o atenție crescândă dezvoltării rurale. Obiectivele politicii agricole comune sunt:

- creșterea productivității agriculturii prin dezvoltarea progresului tehnic și asigurarea unei utilizări optime a factorilor de producție, mai ales a brațelor de muncă;
- asigurarea unui standard de viață echitabil pentru populația agricolă;
- stabilizarea piețelor;
- garantarea securității aprovizionării;
- asigurarea de prețuri rezonabile pentru consumatori.

În domeniul PAC, Uniunea are în principiu competențe exclusive, dar pentru domeniile conexe, costurile și competențele, sunt împărțite între UE, statele membre și autoritățile locale. Principiile PAC sunt:

- *o piață unică a bunurilor*: în interiorul Uniunii Europene, produsele agricole circulă fără restricții;
- *preferința comunitară*: este favorizat consumul produselor originare din Uniunea Europeană;
- *solidaritate financiară între statele membre*: măsurile comune sunt finanțate dintr-un buget comun.

Inițial, Comunitatea garanta producătorilor agricoli comunitari achiziționarea produselor lor la un preț fix (preț de garantare), destul de ridicat pentru o cantitate nelimitată de produse. Având în vedere, că obiectivul principal de a produce mai mult a fost realizat, au apărut surplusurile alimentare costisitoare, care au denaturat comerțul și au provocat creșterea preocupărilor legate de mediu.

Acestea au fost principalele motive pentru modificarea PAC, proces care a demarat la începutul anilor 1990 (reforma McSharry), și a rezultat în modificarea de la sprijinul producerii la agricultura durabilă spre piață și ecologică. Scopul acestor politici este de a încuraja comportamentul antreprenorial, astfel încât managerii fermelor să poată reacționa mai bine la semnalele pieței, să introducă noi tehnici și să promoveze activități diversificate, cum ar fi meșteșugurile rurale, facilități de prelucrare a produselor alimentare, turismul, sau împădurire, precum și promovarea unor practici de exploatare agricolă durabilă și alte măsuri diverse de dezvoltare rurală. Astfel, au început să fie încurajați micii producători, fermierii din zonele defavorizate și programele ce reduc poluarea.

În perioada 2000-2006, prin programul intitulat *Agenda 2000*, Uniunea Europeană a introdus o nouă perspectivă asupra PAC, transformată dintr-o politică a pieței produselor agricole, într-o politică de dezvoltare rurală, cu o componentă importantă de protecție a mediului înconjurător, a patrimoniului rural și a consumatorilor. Uniunea continuă să garanteze veniturile agricultorilor, dar antrenează și statele membre în cofinanțarea acestei politici. La fel, Agenda 2000 a instituit *SAPARD*, un fond agricol și de dezvoltare rurală destinat țărilor candidate la integrarea în Uniune. În temeiul unui acord încheiat în iunie 2003, plățile de sub incidența PAC au fost decuplate de nivelul de producție, reducându-se surplusurile.

PAC a evoluat de-a lungul anilor pentru a răspunde circumstanțelor economice în schimbare și cerințelor cetățenilor. În 2013 PAC este reformată pentru a consolida competitivitatea sectorului, pentru a promova o agricultură durabilă și inovatoare și pentru a sprijini ocuparea forței de muncă și creșterea economică în zonele rurale. Cele mai recente reforme, întreprinse în 2013, pun accent pe: practici agricole mai ecologice, cercetare și difuzarea cunoștințelor, un sistem mai echitabil de sprijinire a agricultorilor și un rol mai important acordat agricultorilor în cadrul lanțului alimentar. Pentru a beneficia de ajutorul pentru venit, agricultorii trebuie să adopte metode de producție durabile. Concret, acest lucru înseamnă că ei trebuie să mențină suprafețe cu pășuni permanente, acestea având rolul de a absorbi dioxidul de carbon, contribuind astfel la combaterea schimbărilor climatice. De asemenea, agricultorii trebuie să-și diversifice culturile, respectând un număr minim și trebuie să utilizeze 5% din terenul arabil într-un mod care promovează biodiversitatea (denumite „zone de interes ecologic”).

Plus la aceasta, reformele își propun:

- să îi ajute pe consumatori să facă alegeri în cunoștință de cauză, cu ajutorul **sistemelor europene de etichetare a calității**. Aceste etichete, care indică originea geografică și utilizarea unor metode sau ingrediente tradiționale (inclusiv organice) contribuie și la creșterea competitivității produselor agricole europene pe piețele internaționale.

- să promoveze **inovarea în agricultură și în prelucrarea alimentelor** (cu ajutorul proiectelor europene de cercetare), pentru a crește productivitatea și reduce efectele asupra mediului, de exemplu prin utilizarea subproduselor și a deșeurilor agricole în producția de energie

- să încurajeze **relații comerciale echitabile cu țările în curs de dezvoltare**, prin suspendarea subvențiilor la export pentru produsele agricole și prin facilitarea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare către UE.

Noua structură a politicii agricole comune va aduce schimbări majore: sprijinul direct va deveni mai echitabil și va ține cont într-o mai mare măsură de aspectele de mediu, va fi consolidată poziția agricultorilor față de ceilalți actori din lanțul de aprovizionare cu alimente și politica, în general, va deveni mai eficientă și mai transparentă. Această reformă reprezintă un răspuns ferm al UE la provocările legate de siguranța alimentară, de schimbările climatice, de creșterea economică și de crearea de locuri de muncă în mediul rural. PAC va juca în continuare un rol esențial în îndeplinirea obiectivului general de promovare a unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii.

Politica comercială comună

Politica comercială comună reprezintă, ansamblul de măsuri, instrumente, politici aplicate în domeniul relațiilor comerciale externe al Uniunii Europene. Uniunea răspunde de politica comercială a țărilor sale membre, iar Comisia Europeană negociază în numele acestora. Cu alte cuvinte, nici un guvern nu poate încheia separat un acord comercial bilateral cu un partener din afara UE. Această împărțire a atribuțiilor se bazează pe tratatele UE.

Realizarea unei politici comerciale comune a făcut parte din planul inițial de integrare economică europeană, astfel că politica comercială a UE (inițial CEE) este comună în linii mari în raport cu restul lumii încă din 1968, odată cu realizarea **Uniunii Vamale**, ce presupunea eliminarea progresivă a barierelor tarifare și restricțiilor cantitative în comerțul dintre statele membre, precum și introducerea de practici comerciale uniforme în raport cu statele terțe. Încă prin *Tratatul de la Roma*, politica comercială comună a fost inclusă între instrumentele principale de realizare a integrării piețelor naționale într-o piață regională unică cu scopul accelerării creșterii economice, a ridicării eficienței și competitivității economice și a creării premiselor de adâncire a integrării interstatale.

Cadrul legal actual al politicii comerciale comune a UE este cel stabilit prin *Tratatul de la Maastricht*, în care politica comercială comună a devenit competența exclusivă a Uniunii. În virtutea acestui principiu, Comisia Europeană capătă statutul de negociator unic în relațiile cu țări terțe sau organizații internaționale. Ulterior, prin *Tratatul de la Amsterdam* competența de negociere a Comisiei s-a extins și pentru sectorul serviciilor și cel al proprietății intelectuale. La 1 decembrie 2009 a intrat în vigoare *Tratatul de la Lisabona*, care prin Articolul

207 permite Uniunii Europene să negocieze, încheie și implementeze acorduri comerciale cu alte state ale lumii.

Astfel, politica comercială comună presupune realizarea următoarelor **obiective majore**:

- dezvoltarea exporturilor comunitare de bunuri și servicii, inclusiv prin deschiderea și consolidarea unor noi piețe de destinație;
- asigurarea unei protecții adecvate pentru industria europeană de bunuri și servicii, în special prin măsuri de combatere a concurenței neloiale cauzate de anumite importuri din țări terțe;
- combaterea oricăror măsuri de discriminare sau împiedicare a accesului și dezvoltării exporturilor de bunuri și servicii comunitare pe terțe piețe;
- asigurarea unui cadru legal și instituțional favorabil investițiilor străine directe, cu protejarea adecvată a investitorilor și a investițiilor;
- dezvoltarea armonioasă a comerțului mondial, abolirea progresivă a restricțiilor din comerțul internațional și reducerea barierelor vamale;
- dezvoltarea durabilă prin integrarea unui număr cât mai mare de țări în ansamblul comerțului mondial;
- asigurarea includerii în politica de dezvoltare a componentei mediului înconjurător.

Astfel, în *sens restrâns*, politica comercială comună presupune crearea unei uniuni vamale între statele membre ale Uniunii Europene, aplicarea unor principii uniforme cu privire la modificarea taxelor vamale, stabilirea de taxe vamale și încheierea de acorduri comerciale cu țările terțe (nemembre U.E.), elaborarea și implementarea politicii vizând regimul comun de import și export etc. În *sens larg*, politica comercială comună derivă în mare măsură din regulile cuprinse în acordurile încheiate în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului (OMC). Baza politicii comerciale comune o constituie tariful vamal comun aplicat în relațiile cu țările terțe. Regulile comune de export și de import sunt completate și sprijinite de reglementările comune cu privire la măsurile anti-dumping și de salvagardare, măsurile împotriva subvențiilor la import sau a practicilor ilicite de comerț, precum și restricțiile cantitative și interdicțiile comerciale în probleme de politică externă.

Politica comercială comună este implementată cu ajutorul **instrumentelor de politică comercială**, respectiv tariful vamal de import, măsuri de apărare comercială, reglementări privind măsurile sanitare și fito-sanitare, respectarea drepturilor de proprietate intelectuală începând cu momentul vămuirii, limitări cantitative la import sau la export, sisteme de licențe de import/export, documente de supraveghere la import/export, regimul comerțului cu bunuri cu dublă utilizare și acorduri de recunoaștere reciprocă etc.

Unul dintre cele mai importante instrumente ale politicii comerciale comune este **Tariful Extern Comun**, principiu potrivit căruia Comunitatea aplică un ta-

rif vamal uniform produselor importate din țări terțe, oricare ar fi statul comunitar de destinație al acestora. Cu mulți ani în urmă, când schimburile comerciale se limitau la trecerea mărfurilor fizice dintr-o parte a lumii în alta, negocierile se concentrau aproape exclusiv asupra cotelor și taxelor vamale. Acum, când economiile sunt mai complexe, politica comercială acoperă o gamă largă de activități și practici: servicii, drepturi de proprietate intelectuală (DPI), investiții străine directe, standarde pentru sănătatea plantelor și a animalelor, standarde pentru bunuri industriale și neindustriale, practici de acordare a licențelor, impozite interne etc.

Prin politica sa actuală, Uniunea Europeană s-a angajat activ împreună cu partenerii săi – uneori și cu grupări regionale – să negocieze acorduri ample de liber schimb. Politica comercială a UE se concentrează pe parteneri-cheie precum SUA, Canada și Japonia, dar acordă atenție și economiilor emergente, precum grupul BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud), considerate a fi noul motor al economiei mondiale. Uniunea Europeană a încheiat numeroase acorduri comerciale (de liber schimb și de cooperare) cu țările terțe. Unele dintre acestea acoperă toate aspectele relațiilor comerciale, altele vizează numai anumite domenii ale schimburilor comerciale. Până la sfârșitul anului 2012, UE avea deja 28 de acorduri comerciale în vigoare. În 2013, UE a încheiat negocierile referitoare la o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare (DCFTA) cu Republica Moldova, Armenia și Georgia, în cadrul unor acorduri mai ample de asociere. Acordurile de asociere (inclusiv DCFTA) au fost ratificate de Republica Moldova, Georgia și Ucraina, în vara lui 2014. De asemenea, UE mai are acorduri comerciale semnate cu Peru, Columbia, Coreea de Sud, Chile, Mexic, Africa de Sud, Sudul Mediteranei (Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Maroc, Autoritatea Palestiniană, Tunisia) și America Centrală (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama). În plus, în prezent, se desfășoară negocieri privind încheierea unor acorduri de comerț liber cu India, Singapore, Malaysia, Vietnam, Thailanda, Argetina, Brazilia, Paraguay, Uruguay, Venezuela, Arabia Saudită, Kuwait, Qatar, Emiratele Arabe Unite, Bahrain, Oman, Japonia, Maroc și Statele Unite ale Americii.

Uniunea încurajează în mod activ țările în curs de dezvoltare să utilizeze comerțul pentru a-și consolida propriile economii și pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață. Intensificarea schimburilor comerciale permite sporirea veniturilor din exporturi și diversificarea unor economii bazate pe produse de bază și materii prime. Pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare să exporte, Uniunea a fost prima organizație din lume care a acordat, în 1971, un **sistem generalizat de preferințe** (SGP), în care a introdus rate preferențiale de import pentru toate țările în curs de dezvoltare, conferindu-le astfel un acces vital la piețele europene. Noul sistem generalizat de preferințe (SGP), intrat în vigoare în 2014, își propune să ajute țările cel mai puțin avansate și alte economii cu venituri scăzute și

medii care nu beneficiază de acces preferențial pe piața UE. În prezent, numărul lor se ridică la 88.

În plus, ajutorul pentru dezvoltare acordat la nivelul U.E. este un complement al schemelor de ajutor acordate de statele membre U.E. Prin intermediul structurilor de schimburi comerciale și de cooperare axate pe reducerea sărăciei și reformarea structurilor sociale și economice, este asigurată asistența pentru un număr important de țări terțe. Datorită unei politici comerciale active în relația cu economiile de piață emergente, Uniunea Europeană își îmbunătățește perspectivele de creștere și beneficiază de noi oportunități comerciale. Potrivit estimărilor Fondului Monetar Internațional, până în 2015, 90% din creșterea economică viitoare va fi generată în afara Europei (o treime din aceasta doar în China). Politica comercială a UE este o parte integrantă a strategiei Europa 2020 care vizează stimularea ocupării forței de muncă și crearea unei economii mai moderne, viabile și sustenabile. Menținerea unei economii interne dinamice obligă Uniunea să fie din ce în ce mai competitivă în străinătate.

Astfel, în temeiul faptului că UE este cea mai mare economie din lume, cel mai mare exportator și importator, principalul investitor și beneficiar al investițiilor străine și cel mai mare donator de ajutor, ea poate fi considerată una dintre economiile cele mai deschise către exterior. Schimburile comerciale cu restul lumii s-au dublat din 1999 până în 2010 și, în prezent, pentru aproape trei sferturi din importuri UE nu percepe deloc taxe sau percepe taxe foarte mici. În 2012, nivelul acestora a fost de doar 2,2% pentru produsele industriale și de 2,6% pentru toate mărfurile în general.

UE este cel mai important partener comercial pentru 59 de țări. Prin comparație, această cifră este 36 de țări pentru China și 24 de țări pentru SUA. Comerțul exterior al UE cu bunuri și servicii reprezintă 35% din PIB-ul său, fiind cu cinci puncte procentuale peste cel al SUA. Datorită dimensiunilor pieței sale, UE importă tot atâtea produse agricole din țările în curs de dezvoltare ca și Australia, Canada, Japonia, Noua Zeelandă și SUA, luate la un loc. Această deschidere este o sursă de putere, pentru că lumea în care trăim este în continuă schimbare. În calitatea sa de cea mai importantă regiune a lumii din punct de vedere comercial, UE este puternic interesată de deschiderea piețelor și de existența unor cadre clare de reglementare. Conștientă de răspunderea pe care o are față de propriii cetățeni și față de restul lumii, UE va continua cu fermitate strategia actuală și va susține, prin acorduri multilaterale și bilaterale, cauza unui sistem mondial deschis și echitabil.

Politica europeană în domeniul concurenței

În esență, *concurența* este propulsată de recompensele pieței pentru faptul de a fi mai bun, mai ieftin sau mai original decât concurenții, lărgind astfel cota de piață și profiturile. Politica și legislația UE în domeniul concurenței au jucat

un rol vital în asigurarea faptului că conduita unor fi firme comerciale n-a afectat interesele altor agenți economici și ale consumatorilor de pe piața din spațiul UE. În condițiile unei concurențe efective pe piețele europene, actorii mediului de afaceri se află permanent sub presiunea de a le oferi consumatorilor cel mai bun spectru de produse și servicii la cele mai avantajoase prețuri.

Originile politicii în domeniul concurenței se regăsesc în anii '50, când câteva state membre elaborase politici în acest domeniu. La negocierea Tratatului de la Roma, de exemplu, numai Germania elaborase de curând o lege strictă a concurenței, iar în Olanda aceasta era vagă. Încă de la stabilirea acesteia în Tratatul de la Roma din 1957, politica Uniunii Europene în domeniul concurenței a fost o parte importantă a activității UE. Tratatul prevedea instituirea unui „sistem care să împiedice denaturarea competiției în interiorul pieței comune”. Obiectivul era crearea unor norme ample și eficiente privind concurența, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței europene și pentru a oferi consumatorilor avantajele unui sistem de piață liberă. Deja importantă în Tratatul de la Roma, ideea a fost ridicată la rangul de principiu în Tratatul de la Maastricht (1992).

Scopul fundamental al politicii în domeniul concurenței este promovarea și întreținerea unui proces de concurență efectivă, pentru realizarea unei alocări mai eficiente a resurselor. Obiectivele politicii în domeniul concurenței pot fi grupate în patru categorii:

1. Politica europeană în domeniul concurenței trebuie să garanteze unitatea pieței interne și să evite realizarea de înțelegeri între firme (**înțelegerile și practicile concentrate**), de natură să afecteze comerțul intracomunitar și manifestarea liberă a concurenței. Acordurile care pot avea ca efect direct sau indirect fixarea prețurilor, stabilirea de condiții la vânzare sau a cotelor de producție, înțelegeri ce duc la discriminarea partenerilor comerciali, boicoturile colective sau alte măsuri similare sunt considerate **ilegale** pentru că distorsionează concurența și afectează comerțul interstatual.;

2. Politica în domeniul concurenței caută să prevină situațiile în care una sau mai multe întreprinderi încearcă să exploateze într-o manieră abuzivă puterea lor economică în raport cu alte firme mai puțin puternice (**abuz de poziție dominantă**). Sunt considerate abuz de poziție dominantă impunerea directă sau indirectă a unor prețuri sau a unor condiții de tranzacție inechitabile, limitarea producției, a distribuției sau a dezvoltării tehnologice cu prejudicierea consumatorilor, aplicarea de condiții diferențiate diverșilor parteneri comerciali pentru prestări echivalente și condiționarea încheierii contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestații suplimentare fără legătură cu obiectul contractelor;

3. Politica europeană în domeniul concurenței presupune elaborarea unei legislații **antitrust** menite să supravegheze preventiv **fuziunile de întreprinderi** care au o dimensiune europeană, acestea putând fi aprobate sau interzise. Concentrările economice propuse pot fi interzise dacă părțile care fuzionează sunt

concurenți majori sau dacă fuziunea ar reduce sau ar limita în mod semnificativ concurența în cadrul UE, de exemplu prin crearea sau consolidarea unui actor dominant.;

4. Politica în domeniul concurenței trebuie să împiedice acele intervenții ale guvernelor statelor membre care pot falsifica regulile jocului liber al pieței prin discriminări în favoarea întreprinderilor de stat sau prin acordarea de ajutoare către anumite firme din sectorul privat (*ajutoarele de stat*). Este esențial să se evalueze dacă ajutorul este în avantajul consumatorilor sau dacă el va aduce prejudicii altor întreprinderi;

Realizarea eficientă a acestor obiective este asigurată de Comisia Europeană, care monitorizează și, în caz de necesitate, blochează *acordurile neconcurențiale, abuzurile de poziție dominantă, fuziunile, achizițiile și ajutoarele de stat*. Începând din 1990, Comisia Europeană este autorizată să examineze concentrările economice de mare amploare. Prin intermediul Rețelei europene în domeniul concurenței (REC), autoritățile naționale și Comisia Europeană schimbă informații cu privire la punerea în aplicare a normelor UE. De asemenea, Comisia urmărește să ajute consumatorii și întreprinderile să obțină mai ușor despăgubiri în cazul în care sunt victimele unui comportament anticoncurențial, precum și să consolideze și să simplifice investigațiile privind ajutoarele de stat.

În unele țări, anumite servicii esențiale, cum ar fi energia, telecomunicațiile, transportul, apa și poșta, sunt controlate în continuare de către autoritățile publice și nu de întreprinderi private. Țările UE pot încredința servicii publice specifice unei întreprinderi, acordându-i acesteia sarcini, drepturi specifice și compensații financiare, în conformitate cu normele în materie de ajutoare de stat. Când astfel de servicii sunt liberalizate, și anume, sunt deschise concurenței între mai multe întreprinderi, Comisia se va asigura că acestea rămân la dispoziția tuturor țărilor, inclusiv în regiunile unde nu sunt profitabile. Mai mult, este esențial să se asigure că procesul de liberalizare nu oferă un avantaj neloyal întreprinderii care deținea monopolul înainte de liberalizare. Plus la aceasta datorită liberalizării piețelor, consumatorii pot alege furnizorul care oferă cele mai bune condiții, pot beneficia de prețuri mai scăzute și de servicii noi, iar economiile naționale devin și mai competitive.

Cu alte cuvinte, politica UE în domeniul concurenței se referă la aplicarea unor reguli care să asigure faptul că agenții economici activează în condițiile unui mediu concurențial în scopul comercializării produselor sale, sunt inovatori și oferă prețuri acceptabile. Acest proces stimulează spiritul întreprinzător și eficiența și lărgeste spectrul de opțiuni, fapt ce determină creșterea bunăstării consumatorilor și le asigură prețuri mai mici, calitate superioară și ofertă diversificată. Ca perspective de viitor, Comisia Europeană dorește să mobilizeze instrumentele și expertiza de piață existente în domeniul concurenței, astfel încât acestea să contribuie la agenda UE privind creșterea economică și a locurilor de

muncă, inclusiv în sectoare precum piața internă digitală, serviciile financiare, politica energetică, politica industrială și lupta împotriva evaziunii fiscale. Comisia va urmări în continuare aplicarea efectivă a normelor de concurență în domeniile antitrust, carteluri, fuziuni și ajutor de stat, menținând instrumentele concurenței aliniate la evoluțiile pieței și, în același timp, promovând o cultură a concurenței în UE și în lume.

Politica industrială

În cazul Uniunii Europene, până în prezent, *politica industrială* este structurată pe două nivele diferite de activitate. Primul nivel reprezintă politicile industriale naționale, iar al doilea este politica industrială comună a UE. Fiecare stat adoptă propria politică industrială, dar toate prevederile lor trebuie să corespundă legislației comunitare. Politicile industriale naționale luptând cu efectele pieței unice susțin propriile sectoare industriale împotriva competitorilor străini.

Deși Tratatul CECO (1951) și Tratatul Euratom (1957) pot fi privite ca stând la baza politicii referitoare la două sectoare industriale de importanță majoră, totuși numai prin Tratatul de la Maastricht (1992) a fost oferită baza legală pentru realizarea unei politici industriale comune. Până la atingerea unui concept unitar, abordările privind politica industrială europeană a trecut prin mai multe etape. Într-o primă etapă, între 1958 și 1975, au prevalat politicile naționale. Între 1975 și 1985 s-a observat o tendință generală în favoarea politicilor intervenționiste, ca răspuns la condițiile economice nefavorabile (perioadă de stagnare economică, creștere a inflației și a șomajului). Relansarea între 1985 și 1990 a proiectului Pieței Unice poate fi văzută ca o nouă etapă de definire a unei politici industriale comunitare europene. Accesul la o piață unică extinsă face ca companiile să beneficieze de economia de scară, devenind, astfel, mai competitive. În fine, începând din 1990, Comunitatea și-a redefinit politicile care afectează dezvoltarea industrială pentru a face față noilor provocări ale globalizării, creșterii costului muncii și al capitalului, necesității difuzării inovațiilor tehnologice și dezvoltării capitalului uman.

Politica industrială a Uniunii Europene este o politică foarte complexă care reprezintă un set de politici în diferite domenii, tangente cu industria: comerț, piața internă, cercetare și inovare, ocuparea forței de muncă, protecția mediului și sănătatea publică. Politica industrială a UE vizează îndeosebi să accelereze adaptarea industriei la schimbările structurale, să încurajeze un mediu favorabil inițiativei și dezvoltării întreprinderilor din întreaga Uniune și, în special, a întreprinderilor mici și mijlocii, să încurajeze un mediu propice cooperării dintre întreprinderi și să favorizeze o exploatare mai bună a potențialului industrial al politicilor de inovare, cercetare și dezvoltare tehnologică.

Astfel principalul obiectiv al politicii industriale a UE după 1990 a fost și este în continuare consolidarea pozițiilor industriei europene, prin asigurarea co-

mpetitivității industriei europene pe plan internațional, asigurând o creștere economică continuă, oferind totodată clienților săi produse de calitate la prețuri competitive, protejând în același timp și mediul înconjurător. În 2000, la Consiliul European de la Lisabona, a fost adoptată o nouă concepție de dezvoltare a UE "Locuri de muncă, reforme economice și coeziune socială - pentru o Europă bazată pe informație și cunoaștere", care a fost numită mai târziu *Strategia de la Lisabona*. Aceasta Strategie prevede transformarea economiei UE "în cea mai dinamică și competitivă" economie din lume până în 2010. La 10 octombrie 2012, Comisia a prezentat o comunicare intitulată „O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei - Actualizare a comunicării privind politica industrială”, care vizează sprijinirea investițiilor în inovare și se concentrează asupra a șase domenii prioritare, cu înalt potențial: tehnologiile avansate de producție nepoluantă, tehnologiile generice esențiale, bioprodusele, politica durabilă în domeniul industrial, al construcțiilor și al materiilor prime, vehiculele și ambarcațiunile ecologice și rețelele inteligente.

Astfel, industria joacă un rol important în asigurarea creșterii durabile, crearea de locuri de muncă de înaltă calitate și soluționarea problemelor cu care se confruntă societatea de astăzi. Cu toate acestea, în secolul al XXI-lea, sectorul industrial european a intrat în declin. Inversarea acestei tendințe este o provocare. Iată de ce în martie 2010, Strategia de la Lisabona a fost înlocuită cu Strategia Europa 2020 („EUROPA 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”). Două dintre inițiativele emblematice ale strategiei Europa 2020 vizează sectorul industriei:

- „O politică industrială pentru era globalizării”: care are scopul de a îmbunătăți mediul de afaceri, în special în favoarea IMM-urilor și de a sprijini dezvoltarea unui cadru industrial solid și durabil, apt să concureze la nivel global.

- „O Uniune a inovării”: ce are rolul de a ameliora condițiile generale și accesul la finanțare pentru sectorul cercetării și inovării, pentru a permite transformarea ideilor noi în produse și servicii care să genereze creștere economică și locuri de muncă.

Astfel, obiectivele UE pentru 2020 în domeniul politicii industriale sunt: creșterea contribuției industriei la dezvoltare, de la nivelul actual de 15,6% din PIB-ul UE la 20% până în 2020, consolidarea bazei industriale a Europei prin creșterea competitivității sale pentru ca aceasta să își poată menține rolul de forță motrice a creșterii durabile și a ocupării forței de muncă, promovarea tranziției către o economie cu emisii scăzute de CO₂, promovarea inovării pentru a genera noi surse de creștere economică și pentru a acoperi nevoile societății, încurajarea creării și dezvoltării IMM-urilor, promovarea unei culturi antreprenoriale și deschiderea pieței interne a bunurilor. Competitivitatea industrială, inovarea și antreprenoriatul sunt esențiale pentru redresarea economică a Europei, or industria europeană are toate atuurile necesare pentru a-și asuma acest rol.

II. Politici în domeniul socio-cultural

Politica socială a UE este constituită dintr-un set de politici complementare, ce s-au dezvoltat și multiplicat pe parcursul timpului și care acționează în acele sectoare de activitate ce afectează sau generează gradul de bunăstare individuală și socială. Permanenta preocupare a comunității europene pentru aspectele de politică socială a dus, în timp, la crearea unui „*model social european*”

Politica socială a comunității europene a debutat odată cu tratatul de constituire a acesteia, în 1957. Astfel, Tratatul de la Roma pune bazele politicii sociale prin articolele sale referitoare la libera circulație a muncitorilor și la libertatea de stabilire a acestora, în contextul creării pieței comune. Tot prin acest tratat a fost prevăzută și crearea *Fondului Social European*, instrumentul de finanțare a politicii sociale și cel mai vechi dintre fondurile structurale. Din a doua jumătate a anilor '70 dimensiunea socială a început să capete un rol tot mai important pe agenda organelor decizionale comunitare. Fondul Social a fost ajustat de mai multe ori în această perioadă pentru a răspunde la creșterea șomajului și a numărului de țări membre.

În decembrie 1989 a fost umplut un important gol legislativ comunitar prin adoptarea *Cartei Comunității cu privire la Drepturile Sociale Fundamentale ale Lucrătorilor (Carta Socială)*, care conține principiile generale care trebuie să ghideze acțiunile comunitare și la nivel național în domeniul social: principiul liberei circulații a lucrătorilor, egalitatea de șanse privind accesul la muncă și la drepturile sociale și salariale, ameliorarea condițiilor de trai și de lucru, protecția socială, libertatea de asociere și de încheiere a unor contracte colective de muncă, formarea profesională, protecția copiilor și adolescenților, persoanelor în vârstă și a persoanelor cu handicap, precum și informarea, participarea și consultarea lucrătorilor în probleme ce îi afectează direct. Carta Socială a fost semnată de către 11 state membre, singura excepție fiind Marea Britanie – care a semnat în 1998.

Anul 2000 reprezintă un moment-cheie în evoluția modelului social comunitar, care din acest moment se concentrează pe calitate și integrarea politicii sociale cu politica economică și cu politica ocupării forței de muncă. La 7 decembrie 2000, la Nisa a fost semnat textul *Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, ceea ce a reprezentat unul dintre cele mai importante momente pe drumul integrării europene. Fără a avea valoare juridică (Marea Britanie, Irlanda, Danemarca, Finlanda, Suedia și Olanda s-au opus ca acest text să fie încorporat în Tratatul de la Nisa), dar cu o însemnată valoare politică, *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* enunță, între drepturile fundamentale recunoscute de Uniune, și multe drepturi sociale: libertatea de asociere, libertatea alegerii profesiei și dreptul la muncă pe teritoriul Uniunii, principiul non-discriminării, principiul egalității în drepturi între femei și bărbați (ce permit acțiuni

de discriminare pozitivă a „sexului subreprezentat”), drepturile copilului, ale persoanelor în vârstă și principiul integrării sociale a persoanelor cu dizabilități. De asemenea, *Carta* face referință la drepturile sociale a muncitorilor (dreptul la informare și consultare în cadrul întreprinderii, dreptul de negociere și de acțiune colectivă, dreptul de acces la serviciile de plasament, de protecție în cazul concedierii nejustificate, la condiții de muncă echitabile, interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă, dreptul la familie și viața profesională, securitate socială și asistență socială, sănătate, accesul la serviciile de interes economic general, protecția mediului, protecția consumatorului) și prevede dreptul la ajutorul social, în conformitate cu legislația europeană și națională. Toate acestea constituie liniile generale ale așa-numitului „*model social european*”.

Tratatul de la Lisabona consolidează dimensiunea socială a Uniunii Europene (UE). Acesta recunoaște în tratatele fondatoare valorile sociale ale Uniunii și include noi obiective în materie socială. De asemenea, Tratatul de la Lisabona recunoaște valoarea juridică a *Cartei drepturilor fundamentale a UE*. Această Cartă are acum forță obligatorie și poate fi invocată în justiție. Această recunoaștere constituie un progres în materie socială, întrucât Carta garantează drepturile sociale rezidenților pe teritoriul UE.

Carta europeană a drepturilor fundamentale are o importanță majoră în evoluția Uniunii Europene, întrucât, pentru prima dată de la crearea Comunității Economice Europene, Carta expune, într-un singur text, ansamblul drepturilor sociale, economice și politice de care vor beneficia toți cetățenii europeni. Valoarea acestui document este totodată reliefată și prin faptul că este singurul text de acest tip la nivel internațional. Importanța acordată drepturilor economice și sociale în viața cotidiană, caracterul lor de factor de echilibru în societățile europene, dimensiunea socială a construcției comunitare reprezintă argumente în favoarea afirmării indivizibilității drepturilor fundamentale.

În 2010, Uniunea Europeană a lansat o strategie pentru următorii 10 ani, menită să înlăture efectele crizei care încă mai afectează numeroase state membre – *Europa 2020*. Aceasta își propune să creeze condițiile propice unui nou tip de creștere: mai inteligentă, mai durabilă și mai favorabilă incluziunii. În acest sens, au fost stabilite cinci obiective-cheie pe care UE ar urma să le atingă până în 2020. Ele se referă la ocuparea forței de muncă, educație, cercetare și inovație, incluziune socială, reducerea sărăciei și energie/climă.

Politica în domeniul Culturii

În cadrul politicilor sociale Uniunea contribuie la înflorirea culturilor statelor membre, respectând diversitatea națională și regională a acestora și punând în evidență, în același timp, moștenirea culturală comună. O competență explicită de acțiune în domeniul culturii a apărut din punct de vedere legal abia odată

cu înființarea Uniunii Europene prin *Tratatul de la Maastricht (1992)*. Uniunea încurajează cooperarea între statele membre și, în cazul în care este necesar, sprijină și completează acțiunea acestora în următoarele domenii:

- îmbunătățirea cunoașterii culturii și istoriei popoarelor europene;
- conservarea și protejarea patrimoniului cultural de importanță europeană, pentru a-l face accesibil tuturor cetățenilor;
- schimburile culturale necomerciale;
- creația artistică și literară, inclusiv în sectorul audiovizualului.

Agenda europeană pentru cultură, elaborată în 2007, promovează diversitatea culturală și dialogul intercultural, cultura, ca agent catalizator pentru creativitate și inovare și ca parte componentă a relațiilor internaționale ale UE. Începând din 2007, autoritățile naționale, instituțiile UE și sectorul cultural au colaborat în vederea atingerii acestor obiective. Uniunea Europeană promovează cooperarea culturală cu țări terțe și cu organizații regionale și internaționale. De la adoptarea *Agendei europene pentru cultură*, acest domeniu a continuat să devină tot mai important, fiind perceput ca un factor strategic de importanță economică, politică și socială, care poate contribui la îndeplinirea obiectivelor politicii externe.

Principalele programe culturale comunitare sunt: *Kaléidoscope 2000* (sprijină cooperarea între artiști), *Raphael* (pentru promovarea patrimoniului cultural), *Ariane* (tehnici de conservare și promovarea traducerilor literare), *EURO-TEXT* (reunește artiști cehi, francezi, maltezi și polonezi din diverse domenii ca: muzică, modă sau arte vizuale, cu scopul de a conecta manifestările artistice contemporane la patrimoniul cultural european) și acțiunile din cadrul ciclului „*Capitalurile europene ale culturii*”. Programul *Capitalurile culturale europene* se derulează din 1985 și urmărește să pună în evidență bogăția și diversitatea Europei, precum și aspectele culturale comune ale țărilor sale cu scopul de a contribui la apropierea popoarelor europene și de a îmbunătăți cunoașterea reciprocă. Din 2007, programul cupleză câte un oraș din țările Europei occidentale cu altul din țările central și est-europene. Astfel, în 2017, Aarhus (Danemarca) și Pafos (Cipru) dețin titlul de „Capitală culturală europeană”. Ambele orașe vor găzdui evenimente menite să promoveze cultura locală. Essen (Germania) este „Capitala europeană verde” în 2017.

Aceste acțiuni sunt cofinanțate de UE prin intermediul unor instrumente financiare, precum programul *Cultura 2000* și programul *Europa Creativă*. Pe lângă faptul că protejează și promovează diversitatea și bogăția culturală și lingvistică a Europei, programul *Europa Creativă* contribuie și la realizarea obiectivelor strategiei pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, ajută sectoarele culturii și creației să se adapteze la era digitală și la globalizare și oferă noi oportunități internaționale, facilitând accesul la piețele și publicul din afara Uniunii Europene, sprijinind proiecte culturale transfrontaliere și proi-

ecte de traducere literară. Programul *Europa Creativă* vine și în sprijinul cinematografului european completând sursele naționale de finanțare, în vederea popularizării de noi producții și a stimulării competitivității sectorului audiovizual.

Ca parte a *Convenției UNESCO* privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale, UE s-a angajat să transforme diversitatea culturală într-un element esențial al acțiunii sale externe și să îi confere Europei un rol cultural mai activ în relațiile internaționale. Programul *Europa Creativă* urmărește, prin toate acțiunile sale, să utilizeze noi tehnici pentru a încuraja apariția unor categorii de public care să manifeste un interes durabil față de creațiile culturale.

Politica în domeniul Educației, Tineretului și Formării Profesionale

Reforma sistemului educațional și pregătirea profesională sunt direcții prioritare în cadrul politicilor sociale. Diferențele dintre sistemele de învățământ și de formare profesională din cadrul Comunității, iar ulterior din cadrul Uniunii, favorizau menținerea unor obstacole în crearea Pieței Comune, în special în ceea ce privește libera circulație a persoanelor, prin nerecunoașterea reciprocă a diplomelor, a certificatelor și calificărilor profesionale. Deși acțiuni concrete în domeniul educației și formării profesionale au început să apară de la mijlocul anilor '70, abia odată cu *Tratatul de la Maastricht* (1992) competența supranațională în acest domeniu capătă o bază legală clară.

Un moment important în dezvoltarea politicilor educaționale europene reprezintă semnarea ***Bologna Magna Charta Universitatum*** din 1988, care a accentuat importanța independenței și autonomiei universităților ce asigură adaptarea continuă a învățământului superior și a sistemelor de cercetare la nevoile în schimbare, la cerințele societății și la progresele științifice. Obiectivul principal al *Procesului de la Bologna* este acela de a crea un spațiu european al învățământului superior, care să se sprijine pe cooperarea internațională și schimburi academice, în beneficiul studenților și profesorilor, cercetătorilor europeni, dar și din alte zone ale lumii. Prioritățile *procesului Bologna* sunt: introducerea unui sistem de învățământ superior cu două cicluri, asigurarea calității învățământului și recunoașterea calificărilor și a perioadelor de studii.

Uniunea contribuie la *dezvoltarea unei educații de calitate*, prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică. UE promovează o abordare amplă și cuprinzătoare a procesului de învățare, care include o gamă întreagă de metode și medii diferite de învățare, de exemplu învățarea non-formală, formală și pe tot parcursul vieții. Astfel, Uniunea Europeană urmărește în acest domeniu următoarele obiective:

- să dezvolte dimensiunea europeană a educației și, în special, prin promo-

varea multilingvistului (învățarea și răspândirea limbilor statelor membre);

- să favorizeze mobilitatea studenților și a profesorilor, inclusiv prin încurajarea recunoașterii universitare a diplomelor și a perioadelor de studiu;
- să promoveze cooperarea dintre instituțiile de învățământ;
- să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor educaționale din statele membre;
- să favorizeze dezvoltarea schimburilor de tineri și de formatori socioeducativi și să sprijine participarea tinerilor la viața democratică a Europei;
- să încurajeze dezvoltarea educației la distanță.

De asemenea, Uniunea pune în aplicare o politică de *formare profesională* jucând un rol unic în procesul de învățare european în calitate de coordonator, intermediar și consultant. Acțiunea Uniunii urmărește următoarele priorități:

- să faciliteze adaptarea la transformările industriale, în special prin formarea și reconversia profesională;
- să îmbunătățească formarea profesională inițială și cea continuă, pentru a facilita inserția și reinserția profesională pe piața forței de muncă;
- să faciliteze accesul la formarea profesională și să favorizeze mobilitatea formatorilor și a persoanelor care urmează un program de formare și, în special, a tinerilor;
- să stimuleze cooperarea în domeniul formării dintre instituțiile de învățământ sau instituțiile de formare profesională;
- să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor de formare a statelor membre.

Politica europeană privind educația și formarea profesională a cunoscut un nou impuls o dată cu adoptarea, în anul 2000, a *Strategiei Lisabona*, programul global al UE axat pe dezvoltare și crearea de locuri de muncă. În 2002 a fost lansat *procesul de la Copenhaga*, care vizează creșterea performanțelor, a calității și a atractivității educației și formării profesionale prin întărirea cooperării la nivel european. Procesul urmărește încurajarea valorificării diferitelor oportunități de formare profesională în contextul învățării pe tot parcursul vieții (LLL) și cu ajutorul instrumentelor LLL.

Comisia Europeană a integrat diferitele sale inițiative în domeniul educației și formării sub o singură denumire: ***Programul de învățare pe tot parcursul vieții (2007-2013)***. Obiectivul general al acestui program este de a contribui la dezvoltarea Comunității ca o societate avansată bazată pe cunoaștere, în conformitate cu obiectivele *Strategiei de la Lisabona*. Prin susținerea și completarea acțiunilor de către statele membre, programul are ca obiectiv favorizarea schimburilor reciproce, cooperarea și mobilitatea între sistemele de educație și de formare din cadrul Comunității, astfel încât acestea să devină un model de calitate la nivel mondial.

Ținând cont de rolul esențial pe care îl joacă educația în bunăstarea viitoare a cetățenilor, a națiunilor și a Europei în ansamblul său, UE a inițiat mai multe programe ambițioase: **SOCRATES** (destinat mobilității studenților), **LEONARDO DA VINCI** (încurajează accesul la formarea profesională, inovare și formare continuă) și **YOUTH FOR EUROPE** (programe de facilitare a mobilității și finanțare de proiecte ale tinerilor fără posibilități). Cel mai cunoscut este programul **SOCRATES**, care asigură cooperarea privind mobilitatea, organizare de proiecte de studii și schimb de experiență, conducere de studii și analize comparative. El a devenit renumit prin componentele sale: **Comenius** (program orientat spre creșterea calității educației și promovării studierii limbilor străine în învățământul primar), **Erasmus** (program centrat pe stimularea mobilității și promovarea multilingvismului în învățământul liceal, universitar și post-universitar); **Grundtvig** (program adresat educației și integrării adulților excluși din sistemele școlare), **Lingua** (program ce încurajează învățarea limbilor europene), **Minerva** (program ce promovează folosirea tehnologiilor informației, comunicațiilor și multimedia, precum și a învățământului deschis la distanță), **Eurydice** (program centrat pe dezvoltarea de rețele pentru recunoașterea reciprocă a calificărilor și informare în domeniul educației) și **Arion** (program ce organizează vizite de studii).

Pentru a sprijini modernizarea învățământului superior în vecinătatea UE, Uniunea a stabilit acorduri de cooperare cu SUA și Canada și a creat programele de cooperare în învățământul universitar **TEMPUS** (pentru spațiul balcanic, țările ex-sovietice și Mongolia) și **ALFA** (pentru America Latină). Plus la aceasta, prioritate europeană importantă este asimilarea cunoștințelor necesare utilizării noilor tehnologii în învățare (în deosebi în domeniul IT). Astfel, în paralel cu măsurile luate pentru dezvoltarea societății informaționale la nivel european, în martie 2001 au fost adoptate și măsuri speciale pentru **e-educație (e-learning)**. Sistemul de *e-learning* permite familiarizarea studenților sau persoanelor individuale cu noile tehnologii de informare și comunicare, are capacitatea de a pune la dispoziția studentului mai multe resurse de învățare, permițând totodată conectarea acestora cu o comunitate educațională globală. Datorită utilizării platformei *e-learning* cu funcțiuni puternice de **LMS (Learning Management System)**, planificarea cursurilor este mult mai eficientă, materialul este centrat pe student și pe nivelul de cunoștințe al acestuia.

Politicile din domeniul educației și formării profesionale au fost în mod special stimulate odată cu adoptarea **strategiei Europa 2020**, programul fundamental al UE dedicat creșterii economice și locurilor de muncă și dezvoltării unei societăți digitale care să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială. Domeniile educației, formării și sportului au fost recunoscute ca vectori esențiali ai strategiei UE de creștere economică pentru următorul deceniu pentru a depăși criza socio-economică care afectează țările Europei, pentru a impulsiona

creșterea economică și crearea de locuri de muncă și a promova echitatea și incluziunea socială.

În acest context, **Erasmus+** este programul UE în domeniile educației, formării, tineretului și sportului pentru perioada 2014-2020. *Erasmus+* este rezultatul integrării următoarelor programe ale UE implementate în cursul perioadei 2007-2013: *Programul de învățare pe tot parcursul vieții*, *Programul „Tineretul în acțiune”*, *Programul „Erasmus Mundus”*, *Tempus*, *Alfa*, *EduLink* și *Programele de cooperare cu țările industrializate în domeniul învățământului superior*. **Erasmus+** are obiectivul ambițios de a merge mai departe decât aceste programe prin promovarea sinergiilor și „fertilizării încrucișate” în cadrul diferitelor sectoare ale educației, formării și tineretului, eliminând barierele artificiale dintre diferitele acțiuni și formate de proiecte, promovând noi idei, atrăgând noi actori din lumea profesională și societatea civilă și stimulând noi forme de cooperare.

Așadar, Uniunea nu își propune crearea unei politici comune a educației, acționând în acest domeniu conform principiului subsidiarității. Statele membre ale UE sunt responsabile de propriile sisteme de educație și formare profesională, însă UE le ajută să stabilească obiective comune și să facă schimb de bune practici. Pentru viitor UE și-a asumat angajamentul de a deschide noi orizonturi și oportunități prin sprijinul oferit educației și formării, contribuind astfel la crearea unei Europe a cunoașterii, a unui sistem de învățământ care prin nivelul său de performanță, să constituie un model de referință pentru alte țări.

III. Politici de dezvoltare **Politica comună de transport**

Transporturile reprezintă una dintre primele politici comune ale Uniunii Europene (UE). Aceasta este reglementată de Titlul VI din *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*. De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Roma în 1958, politica în domeniul transporturilor s-a axat pe eliminarea obstacolelor frontaliere între statele membre, contribuind astfel la libera circulație a persoanelor și a bunurilor. Obiectivele principale ale acestei politici sunt de a defini piața internă, de a asigura dezvoltarea durabilă, de a extinde rețelele de transport în întreaga Europă, de a maximiza utilizarea spațiului, de a îmbunătăți siguranța și de a dezvolta cooperarea internațională.

Progrese reale în definirea unei politici comune în domeniul transportului încep să apară abia de la jumătatea anilor '80, odată cu lansarea pieței unice, care presupunea o extindere a celor patru libertăți de circulație și, prin urmare o intensificare a transporturilor pe teritoriul statelor membre. O dată cu includerea sa în *Actul Unic European* (1986), politica în domeniul transporturilor a luat avânt și a ajuns una dintre cele mai proeminente politici UE. Politica a cunoscut evoluții multiple în timp. În anii '90, operatorii străini și-au putut extinde opera-

țiunile cu mai multă ușurință în alte state membre. În 1992 *Tratatul de la Maastricht* instituie *rețelele transeuropene de transport* și include în politica din domeniul transporturilor cerințe referitoare la protecția mediului, care au fost ulterior consolidate în ***Cartea albă a Comisiei privind politica comună în domeniul transporturilor***, publicată în același an. Aceasta pune accent pe principiul mobilității sustenabile, precum și pe obiectivul de a deschide concurenței piețele de transport. Astfel, până în 1992, au fost puse bazele politicii comune în domeniul transporturilor.

În anul 1995 a fost lansat conceptul *rețelilor Trans-Europene* pentru transportul feroviar, rutier și pe apă. În 2001, UE a publicat o ***Carte Albă privind viitorul politicii comune în domeniul transportului***, care a subliniat din nou un mediu de siguranță și crearea unui echilibru între diferite moduri de transport. În 2011, Comisia Europeană a lansat un nou exercițiu vizionar – ***Carte Albă – privind viitorul politicii de transport la orizontul 2050***, care pune accent pe sustenabilitate (reducerea impactului asupra mediului – transportul consumă circa 30% din energia generată în UE) și continuarea liberalizării.

După extinderea UE din 2004, 2007 și 2013, conectarea cu statele membre noi a devenit un obiectiv. În multe țări care au în acești ani la UE nu există legături feroviare de mare viteză. În medie, rețelele de autostrăzi din aceste țări sunt mult mai puțin dezvoltate decât în celelalte state membre. Pe lângă necesitatea construirii verigilor care lipsesc, trebuie extinsă și îmbunătățită o mare parte din infrastructura de transport a UE. Aici intervine ***Rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T)***, un proiect ambițios și pe termen lung, vizând modernizarea și conectarea rețelilor naționale pentru a crea o rețea interconectată care să lege toate regiunile europene, prin utilizarea cât mai eficientă a diferite mijloace de transport. Cu ajutorul TEN-T, UE intenționează să formeze o rețea primară până în 2030, completând legăturile transfrontaliere care lipsesc pentru a realiza o rețea „mai inteligentă”. Scopul este ca treptat, până în 2050, cea mai mare parte a cetățenilor și a întreprinderilor din Europa să se afle la cel mult 30 de minute distanță, ca timp de deplasare, de această rețea globală. Deplasările se vor face nu doar mai ușor și mai rapid, ci și mai sigur și cu mai puține blocaje.

Pentru a reduce emisiile globale de gaze cu efect de seră cu 80% și pentru a menține astfel schimbările climatice între anumite limite de siguranță (o creștere a temperaturii cu maxim 2° Celsius), sectorul transporturilor trebuie să reducă emisiile cu 60% până în 2050. Reducerea emisiilor generate de activitățile de transport reprezintă un element esențial al politicii UE, aceasta fiind susținută de numeroase proiecte și inițiative care vizează reducerea aglomerării urbane, încurajarea utilizării unor mijloace de transport mai ecologice, precum trenul și căile navigabile interne și dezvoltarea unor combustibili alternativi pentru nave și automobile.

În prezent, politica în domeniul transporturilor a ajuns să cuprindă toate modurile de transport și să reglementeze aspecte foarte punctuale, cum ar fi folosirea tahografelor sau a sloturilor orare pe aeroporturi. Axarea pe cercetare și inovare va garanta competitivitatea transporturilor europene pe piața mondială și îi va permite Europei să se mențină în avangarda tehnologică. Politica europeană în domeniul transporturilor își propune să reconcilieze nevoile crescânde de mobilitate ale cetățenilor cu cerințele dezvoltării durabile. UE prezice că între 2010 și 2020, cantitatea de activitate de transport din UE va crește cu 1,6% pe an. În acest sens, politica europeană în domeniu este legată, de asemenea, de dezvoltarea pieței interne și de deschiderea spre cadrul concurențial, de condițiile inovării și de integrarea rețelelor de transport. Chestiunea siguranței și protecției utilizatorilor este și ea esențială pentru sectorul transporturilor.

Politica în domeniul Energiei

În istoria Comunităților Europene, politica de energie a fost mai degrabă nesemnificativă, deși, paradoxal, două dintre tratatele de bază, *Tratatul de constituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO)* și *Tratatul de constituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom)*, se referă la energie. Crizele de energie din anii '70 au condus la intervenții energice ale statelor industrializate în sectorul energetic. Pe agenda politică europeană a apărut o nouă problemă, și anume aceea a siguranței în alimentarea cu energie.

În 1990 s-a lansat ideea că refacerea economică în fostul spațiu comunist, ca și siguranța în alimentarea cu energie a țărilor din spațiul comunitar, ar putea fi întărite printr-o colaborare în domeniul energiei. Așa s-a născut *Carta Europeană a Energiei*, al cărui document final a fost semnat la Haga de către 51 de state, în decembrie 1991. *Tratatul de la Amsterdam* (1997) a consfințit pentru prima dată o inițiativă comunitară din domeniul energiei, anume *Rețelele de Energie Trans-Europene (TENs)*, proiect care urmărește extinderea rețelelor de transport, telecomunicații și infrastructuri energetice pan-europene, dincolo de cadrul strict al Uniunii. Scopul acestor programe este de a mări capacitatea de interconectare și inter-operabilitatea rețelelor naționale, ca și accesul la acestea, și de asemenea, să lege zonele izolate și periferice cu regiunile centrale ale Uniunii.

Prima comunicare a Comisiei Europene care abordează chestiunea unei politici energetice comune datează din 1995 - *Cartea Verde privind politica în domeniul energiei*". Complexitatea problemelor legate de producerea energiei, transportul și consumul energiei a crescut mult în ultimele decenii, odată cu acutizarea problemelor globale de mediu, schimbările climatice și epuizarea resurselor naturale. Astfel în 2000 Comisia Europeană a lansat o nouă *Carte Verde „Spre o strategie europeană a siguranței în alimentarea cu energie”*, în ca-

re evidențiază necesitatea ca sursele de energie regenerabilă să devină o parte tot mai importantă din structura producției de energie.

În a doua jumătate a anilor '90, Uniunea a început să promoveze *liberalizarea sectorului energetic*. În 1996 și 1998 s-a făcut un pas important prin directivele electricității și respectiv, gazului, care permit comerțul cu energie electrică și gaz în interiorul Comunității. Liberalizarea piețelor de energie electrică și gaz, care au fost deschise consumatorilor importanți în 1999 și respectiv 2000, a marcat un succes important prin decizia liberalizării lor totale, pentru toate tipurile de consumatori, până la sfârșitul anului 2004.

Pentru diminuarea impactului negativ al utilizării energiei asupra mediului înconjurător, UE promovează folosirea energiilor alternative nepoluante, în special, a surselor de energie regenerabile și eficientizarea consumului energetic, prin economisiri directe de energie și prin cercetare în vederea dezvoltării unor tehnologii care să permită utilizarea mai eficientă a energiei. Noul program numit „*Energie inteligentă pentru Europa 2007-2013*” oferă un instrument pentru implementarea strategiei UE pe termen mediu și lung în domeniul energiei, cu patru direcții de acțiune, dintre care unele continuă și dezvoltă programele încheiate:

- utilizarea rațională a energiei și managementul cererii de energie (**programul SAVE**);
- surse noi și regenerabile de energie (**programul ALTENER**);
- aspecte energetice ale transportului (**programul STEER**);
- promovarea la nivel internațional a surselor de energie regenerabilă și eficiența energiei în țările în curs de dezvoltare (**programul COOPENER**).

Plus la aceasta, eficiența energetică face parte din obiectivele fundamentale ale Uniunii Europene pentru anul 2020. Liderii europeni au decis că până în 2020 trebuie redus consumul total de energie cu 20% față de consumul înregistrat în 1990. O astfel de reducere considerabilă este echivalentă cu oprirea producției a peste 400 de centrale electrice. Pentru 2030, obiectivul este de cel puțin 27%. Pentru a atinge acest obiectiv, Uniunea Europeană trebuie să își încurajeze statele membre să oprească risipa de energie provocată de aparatura electrică, de industrie și de transporturi. Promovarea acestui obiectiv la nivel european a condus la o creștere impresionantă a capacității de producție a surselor regenerabile de energie.

Astfel, scopul politicii energetice a Uniunii Europene este asigurarea de rezerve sigure și ieftine de energie, rezerve care nu sunt un pericol pentru sănătate și mediu. Statele membre au înțeles necesitatea unei acțiuni coerente în acest domeniu de o importanță strategică deosebită. Așa se face că Europa dispune azi de norme comune, iar statele membre își pun eforturile în comun pentru a avea acces la o cantitate suficientă de energie, la prețuri accesibile, cu menținerea poluării la un nivel cât mai mic. „Mixul energetic” al Uniunii Europene, este

extrem de diversificat: numeroase baraje în Austria, mine de cărbune în Polonia, centrale nucleare în Franța, platforme petroliere în Marea Nordului și zăcăminte de gaze în Danemarca și Țările de Jos, iar această diversitate nu poate fi decât un lucru bun. Bineînțeles, cu condiția ca țările europene să fie solidare pentru a putea profita de ea.

Politica de mediu

Semnămul de start pentru dezvoltarea unei politici europene de mediu a fost dat în 1972, când la o reuniune a Summitului Consiliului European, acesta a declarat că expansiunea economică, care nu este un scop în sine, ar trebui să acorde o atenție deosebită valorilor și bogățiilor non-materiale și protecției mediului, astfel încât acest progres să poată servi omenirii. Consiliul European a subliniat, de asemenea valoarea unei politici europene de mediu. Primele măsuri luate de Comunitate în acest domeniu vizau ameliorarea calității vieții, limitarea poluării, introducerea principiului prevenirii poluării și a principiului raționalizării resurselor naturale.

Competența Comunității în domeniul protecției mediului a fost instituționalizată de *Actul Unic European (1986)*, iar în 1990 a fost creată și o ***Agenție Europeană a Mediului***, responsabilă pentru culegerea și analiza datelor, precum și pentru informarea instituțiilor comunitare și a statelor membre cu privire la această problemă. Tot în această perioadă au fost adoptate norme și programe privind tratarea deșeurilor periculoase, liberul acces la informația privind mediul înconjurător și conservarea biodiversității. Prin *Tratatul de la Maastricht (1992)* și *Tratatul de la Amsterdam (1997)* este introdus conceptul de *durabilitate* pentru creșterea economică, protecția mediului devenind un element indispensabil construcției europene.

La 29 aprilie 1998, Comunitatea Europeană a semnat ***Protocolul de la Kyoto***, unul dintre cele mai importante instrumente juridice internaționale în lupta împotriva schimbărilor climatice, conținând obiective obligatorii și cuantificate pentru limitarea și reducerea gazelor cu efect de seră. Astfel, statele care erau membre ale UE înainte de 2004 trebuiau să își reducă colectiv emisiile de gaze cu efect de seră cu 8% între 2008 și 2012. Statele membre care au aderat la UE după această dată, se angajează să își reducă emisiile cu 8%, cu excepția Poloniei și a Ungariei (6%), precum și a Maltei și a Ciprului, care nu figurează în anexa I la convenția-cadru. În decembrie 2008, statele membre UE au adoptat o serie de obiective ambițioase, ca parte dintr-un pachet de măsuri concrete de luptă împotriva schimbărilor climatice. Acestea includ un angajament de a reduce, până în 2020, emisiile globale de gaze cu efect de seră ale UE cu 20% față de nivelurile din 1990 și de a crește cota energiei regenerabile în consumul de energie cu 20% pe teritoriul UE. Fiecare stat membru are un obiectiv individual care reflectă potențialul său de a produce energie regenerabilă. Obiectivul UE de

reducere a emisiilor va crește cu 30% dacă alte țări dezvoltate sunt de acord să facă același lucru printr-un acord global. În prezent, *Protocolul de la Kyoto*, a ajuns la o a doua perioada de angajament, **2013-2020**, ce prelungeste prezentul protocol. Focusul noului angajament a fost crearea unui cadru legal mult mai funcțional și înlesnirea mecanismelor sale de piață.

În 2009, odată cu semnarea *Tratatului de la Lisabona*, combaterea schimbării climatice devine unul dintre obiectivele de fond la nivel european. Protecția mediului continuă să reprezinte o sferă de competență împărțită între Uniune și statele membre. Intervenția Uniunii în acest domeniu trebuie să urmărească obiective clare: conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului, protecția sănătății, promovarea utilizării raționale a resurselor și promovarea măsurilor pentru combaterea problemelor de mediu.

Anul 2010 este marcat de două momente cheie și anume **Strategia Europa 2020** și **Summitul ONU de la Cancun**. În ceea ce privește *Strategia Europa 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, aceasta se axează pe creșterea durabilă bazată pe protecția mediului, protejarea bio-diversității, „tehnologii verzi” și stabilirea obiectivelor care se pot subscrie afirmației lui José Manuel Barroso: “Pentru 2020, Comisia propune Uniunii Europene cinci obiective măsurabile care vor ghida acest proces și vor fi transpuse în obiective naționale: ocuparea forței de muncă, cercetarea și inovarea, schimbările climatice și energia, educația și combaterea sărăciei. Acestea vor imprima direcția în care ar trebui să ne îndreptăm și vor reprezenta mijloacele de măsurare a succesului nostru.” Summitul de la Cancun din Mexic în anul 2010 reprezintă un alt moment cheie pentru politica de mediu. Câteva din punctele stabilite sunt: menținerea încălzirii globale sub 2° C, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, realizarea *Fondului „Green Climate”* pentru sprijinul țărilor în curs de dezvoltare.

În prezent, UE aplică unele dintre cele mai avansate standarde de protecție a mediului din lume. Programele UE acordă sprijin pentru finanțarea cercetării, a inovării și a companiilor active în domeniul *ecoinovării*. Pentru a încuraja o mai amplă utilizare a tehnologiilor ecologice, UE promovează achizițiile publice ecologice, evaluarea costului produselor de-a lungul întregului ciclu de viață și etichetarea ecologică. Actuala politică a UE în domeniul mediului (valabilă până în 2020) se bazează pe cel de-al 7-lea program de acțiune pentru mediu, de care răspund atât instituțiile UE, cât și guvernele naționale, având ca obiective majore ecologizarea economiei și la protejarea naturii și a sănătății și calității vieții persoanelor care trăiesc pe teritoriul Uniunii.

Noul „*program de acțiune pentru mediu*” propus de Comisie stabilește o strategie de mediu pe termen lung, suficient de flexibilă pentru a face față provocărilor viitoare. Aceasta oferă o abordare globală în privința mediului, stabilind bazele necesare pentru o economie mai ecologică și mai competitivă care să

protejeze resursele naturale și sănătatea, pentru generațiile prezente și viitoare. Programul insistă asupra unui număr limitat de priorități vizând protejarea capitalul natural și a ecosistemelor Europei și îmbunătățirea utilizării eficiente a resurselor în economie. O mai bună punere în aplicare la nivel local și național a legislației și a politicilor de mediu este, de asemenea, o prioritate. Scopul acestora este de a garanta că cetățenii UE vor putea trăi într-un mediu sigur și sănătos, gestionat în așa fel încât să i se respecte limitele și să se asigure reziliența ecologică.

IV. Politica externă și de securitate comună (PESC)

În perioada care a urmat semnării Tratatelor de la Roma, construcția europeană s-a concentrat îndeosebi pe aspectele economice, adică pe crearea unei piețe comune, cooperarea politică în sfera relațiilor internaționale fiind adesea un subiect tabu, în primul rând, în urma eșecului creării unei Comunități Europene de Apărare la mijlocul anilor 50, dar și datorită acțiunilor pe scena europeană a unor lideri, precum Charles de Gaulle, ce au anihilat astfel de inițiative, chiar dacă exista deja ideea unei cooperări în domeniul politicii internaționale. Abia începând cu anii '70, statele membre ale Comunității europene cooperau și se străduiau să se concentreze asupra marilor probleme politice internaționale. Aceasta cooperare se făcea la nivel interguvernamental, în cadrul „cooperării politice europene”, care a fost oficializată în 1986 prin semnarea *Actul Unic European*.

Transformarea majoră a avut loc în *Tratatul de la Maastricht*, unde pentru prima dată statele membre au înscris obiectivul unei „Politici Externe și de Securitate Comune (PESC)”. Astfel, începând cu 1993, Uniunea Europeană, în calitate de forță ce și-a putut face auzită vocea pe scena internațională, a exprimat poziția sa asupra conflictelor armate, a drepturilor omului sau a oricărui alt subiect legat de principiile fundamentale și valorile comune ce stau la baza Uniunii și pe care ea s-a angajat să le respecte. Politica Externă și de Securitate Comună a fost înscrisă ca al doilea pilon interguvernamental al UE, separat de primul pilon, prin urmare de sistemul decizional al Uniunii.

La doar cinci ani de la creare, PESC a fost consolidată prin *Tratatul de la Amsterdam*, care stabilea cinci **obiective fundamentale pentru PESC**: 1) protejarea valorilor, intereselor fundamentale și a independenței Uniunii; 2) întărirea, pe toate căile, a securității Uniunii și a statelor membre; 3) păstrarea păcii și întărirea securității internaționale, în acord cu principiile *Cartei ONU*, *Actului Final de la Helsinki* și *Cartei de la Paris*; 4) promovarea cooperării internaționale; 5) dezvoltarea și consolidarea democrației, legalității, respectului pentru drepturile omului și a libertăților fundamentale. De asemenea, s-a stabilit includerea unei **politicomune de securitate și apărare (PESA)** în cadrul PESC. PESA presupune dezvoltarea unei capacități de decizie autonome și – în situația în ca-

re Alianța Nord-Atlantică nu este angajată – lansarea și coordonarea unor operații militare sub autoritatea UE, ca răspuns la situații de criză. Întrucât angajarea resurselor de către statele membre la astfel de operații se bazează pe decizii suverane, este important de subliniat că PESA este un proces interguvernamental, controlul politic asupra acestuia fiind exercitat de șefii de state și de guverne ale statelor membre, iar cel financiar, de către parlamentele naționale.

Tratatul de la Amsterdam (1997) a introdus și noua funcție de **Înalt Reprezentant pentru PESC**. El este parte din *triadă*, împreună cu Președintele de Consiliu și de Comisie, pentru a reprezenta UE în organizațiile și conferințele internaționale. Această funcție fuzionează cu aceea de Secretar General al Consiliului. Javier Solana este primul Înalt Reprezentant (18 octombrie 1999 – 1 decembrie 2009) și a intrat în funcție după ce fusese înainte Secretar General NATO. În perioada 2009-2014 această funcție a fost deținută de Catherine Ashton, iar începând cu 1 noiembrie 2014 Înaltul Reprezentant pentru PESC este Federica Mogherini.

Tratatul de la Lisabona (2007) statuează că obiectivele PESC/PESA trebuie să fie „*consolidarea identității proiectului European și a independenței statelor membre, promovarea păcii, securității și progresului pe continentul European și în întreaga lume.*” Acest tratat reformează vechea structură a UE prin eliminarea distincției între cei trei piloni. Fuziunea pilonilor are ca efect dispariția Comunității Europene, care este înlocuită cu UE. Drept urmare, UE primește **personalitate juridică** cu noi drepturi pe plan internațional. De exemplu, UE este acum în măsură să încheie acorduri internaționale și să adere la organizații sau la convenții internaționale. Noutatea în domeniul PESC o reprezintă extinderea atribuțiilor Înaltului Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politica de securitate ce favorizează creșterea gradului de coerență și vizibilitatea UE pe plan extern.

Tratatul de la Lisabona inovează semnificativ în domeniul PESA, cu referire expresă la actualizarea misiunilor Uniunii; cooperarea structurată permanent și inserarea unei clauze de apărare reciprocă, care generează în mod specific obligații pentru statele membre ale UE. Astfel, un stat membru care face obiectul unui atac armat pe teritoriul său va putea conta pe ajutorul și asistența celorlalte state membre, care sunt obligate să îl ajute. De asemenea, statele membre pot apela la ajutor și în cazurile pentru misiunile în materie de dezarmare, cele umanitare și de evacuare, misiunile de consiliere și de asistență în problemele militare, de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii. În materie de terorism, statele membre vor participa în mod activ la combaterea acestui fenomen pe teritoriul lor sau, în caz de necesitate, vor acorda ajutor în combaterea actelor de terorism desfășurate pe teritoriul unor state terțe.

PESC reprezintă așadar cadrul instituțional care permite UE să se exprime unitar în problemele de politică externă, întărind legitimitatea acestui for, pe

plan internațional. Aplicarea PESC nu afectează dreptul statelor membre de a-și aplica propriile politici externe și de securitate, ci le oferă acestora un mijloc suplimentar de acțiune. Principala responsabilitate în formularea PESC revine **Consiliului European** care alături de **Consiliul Uniunii Europene** fixează orientările, pozițiile și acțiunile comune vizavi de politica respectivă. Statele membre UE elaborează în comun o politică externă și de securitate comună, iar Consiliul este forul principal în care se desfășoară această „cooperare inter-guvernamentală”. **Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER)** pregătesc lucrările Consiliului, asigurând pregătirea de ansamblu a acestora, iar **Agenția Europeană de Apărare** definind chestiunile politice și de securitate. **Grupurile de lucru** în domeniul PESC, alcătuite din experți din statele membre ale UE și din cadrul Comisiei, se reunesc după criterii geografice (de exemplu, Orientul Mijlociu, regiunea Balcanilor) și după criterii tematice (de exemplu, drepturile omului, ONU, lupta împotriva terorismului). Grupurile de lucru pregătesc reuniunile Agenției Europene de Apărare și COREPER, realizează în comun analize ale situației din țările terțe și ale chestiunilor multilaterale, pregătesc posibile poziții comune și elaborează propuneri de măsuri în vederea punerii în aplicare a PESC.

La rândul său, **Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate**, care prezidează Consiliul Afaceri Externe, contribuie prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comună și asigură punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Consiliul European și Consiliu. Acesta reprezintă Uniunea în relațiile externe, desfășoară relațiile cu statele terțe și prezintă poziția Uniunii în cadrul organizațiilor și conferințelor internaționale. În exercitarea mandatului său, Înaltul Reprezentant al Uniunii este susținut de un **Serviciu european** pentru acțiunea externă, care cooperează strâns cu serviciile diplomatice ale statelor membre.

Influența Uniunii Europene pe scena mondială crește ori de câte ori se exprimă la unison în problematica internațională. Obiectivul politicii externe a UE este, în esență, de a asigura securitatea, stabilitatea, democrația și respectul pentru drepturile omului – nu doar în imediata sa vecinătate (de exemplu, în Balcani), ci și în alte puncte sensibile din jurul lumii, precum Africa, Orientul Mijlociu și Caucaz. Principalul său instrument este „puterea necoercitivă”, care presupune misiuni de observare a alegerilor, asistență umanitară și ajutor pentru dezvoltare.

Uniunea Europeană lucrează împreună cu NATO pentru a preveni și rezolva crizele și conflictele armate din Europa și nu doar. Cele două organizații împărtășesc interese strategice comune și cooperează în spirit de complementaritate și de parteneriat. Atât NATO, cât și Uniunea Europeană s-au angajat în combaterea terorismului și proliferarea armelor de distrugere în masă. Acestea au făcut schimb de informații în ceea ce privește activitățile lor în domeniul protecți-

ei populației civile împotriva atacurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare. Odată cu extinderea ambelor organizații în 2004, urmată de aderarea Bulgariei și României la Uniunea Europeană în 2007, NATO și Uniunea Europeană au acum 21 de state membre în comun. Începând din 2003, Uniunea Europeană are capacitatea de a desfășura operațiuni de gestionare a crizelor, în condițiile în care statele membre pun, în mod voluntar, forțe la dispoziția UE pentru astfel de operațiuni. Acest set de instrumente oferă substanță politicii comune de securitate și apărare și permite UE să își îndeplinească propriile obiective umanitare, de instaurare sau de menținere a păcii. Aceste misiuni nu trebuie să se suprapună sarcinilor NATO, acest lucru fiind garantat prin *acordurile „Berlin plus”* încheiate între NATO și UE. Acestea permit accesul Uniunii Europene la resursele logistice ale NATO (în scopuri de detecție, comunicare, comandă și transport).

Un exemplu de colaborare fructuoasă în domeniul securității între NATO și Uniunea Europeană este Acordul Cadru de la Ohrid (2001) pentru prevenirea războiului în fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei. Începând din 2003, Uniunea Europeană a lansat un număr de 30 de operațiuni militare și misiuni civile. Primele dintre acestea s-au desfășurat în Bosnia și Herțegovina, unde trupele UE au înlocuit forțele NATO. Aceste misiuni și operațiuni, efectuate sub culorile europene, au fost sau sunt organizate pe trei continente. Acestea includ misiunea **EUFOR** din Ciad și Republica Central-Africană, operațiunea „*Atalanta*” a **EUNAVFOR** de combatere a pirateriei somaleze din Golful Aden, misiunea **EULEX** de consolidare a statului de drept în Kosovo, misiunea **EUPOL** din Afganistan de instruire a poliției afgane și instaurarea păcii post-tsunami în Indonezia.

Pentru a consolida cooperarea, atât NATO, cât și Uniunea Europeană, trebuie să se concentreze asupra creșterii interoperabilității și coordonării doctrinei, planificării, tehnologiei, echipamentului și instruirii. Provocările de securitate din ziua de astăzi includ o supra-abundență de pericole complexe aflate într-o evoluție continuă, printre care se numără terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă (WMD), statele problemă, conflictele în impas, dar interminabile, criminalitatea organizată, amenințările cibernetice, penuria energetică, degradarea mediului și riscurile de securitate asociate, dezastrele naturale sau provocate de om, epidemiile și multe altele. Combaterea eficientă a acestor amenințări va solicita un parteneriat amplu și o sinergie puternică între NATO și Uniunea Europeană.

V. Cooperarea în domeniul Justiției și Afacerilor Interne

Începuturile cooperării între statele membre ale Uniunii Europene în domeniul justiției și afacerilor interne (JAI) au fost modeste, colaborarea în aceste materii desfășurându-se, de la mijlocul anilor ‘70, într-un cadru informal, inter-

gubernamental. În 1985, Germania, Franța, Belgia, Olanda și Luxemburg au semnat **Acordul Schengen**, prin care cele cinci state membre au decis să elimine controlul la frontierele dintre ele. În 1990, *Convenția pentru punerea în aplicare a Acordurilor de la Schengen* a instituit așa-numita Zonă Schengen, în interiorul căreia controlul vamal este desființat și a reglementat pentru prima dată materii legate de aplicarea legii penale. În următorii ani, majoritatea țărilor din UE, dar și câteva din afara ei, s-au alăturat acestui demers. Actualmente, spațiul Schengen cuprinde 26 de state membre: statele membre ale UE - Austria, Belgia, Danemarca, Franța, Finlanda, Germania, Grecia, Italia, Luxemburg, Olanda, Portugalia, Spania, Suedia, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia, cât și țările asociate - Norvegia, Islanda, Elveția și Liechtenstein. Bulgaria, România și Cipru aplică doar în parte aquis-ul Schengen și de aceea controalele la frontierele cu aceste state sunt încă în vigoare. În același timp, Regatul Unit și Irlanda, țări membre UE, au optat să nu implementeze acordul Schengen pe teritoriul lor. De asemenea, Andorra, Groelandă, Insulele Feroe, Monaco, San Marino și Vaticanul aparțin Zonei Schengen, pentru că au semnat tratate de liberă circulație cu statele semnatare ale Convenției. Aceste documente au reprezentat un pas important pentru dezvoltarea cooperării în acest domeniul JAI între statele membre ale Uniunii Europene.

În 1992, *Tratatul de la Maastricht* a formalizat, sub forma celui de-al treilea pilon, cadrul colaborării interguvernamentale între ministerele naționale de justiție și ale afacerilor interne „în scopul atingerii obiectivelor Uniunii, în special cel de circulație liberă a persoanelor”. Statele membre consideră ca fiind de interes comun o serie de probleme precum politica azilului, regulile cu privire la controlul hotarelor externe, politica de imigrare și reguli pentru persoanele din țările care nu sânt membre, dar care se află pe teritoriul Uniunii, combaterea dependenței de droguri și a fraudei internaționale, cooperarea juridică în domeniile civil și penal, colaborarea în domeniul vamal și între forțele poliției „în scopul prevenirii și combaterii terorismului, traficului ilegal de droguri și altor forme de criminalitate internațională grave”.

Ulterior, în 1997, *Tratatul de la Amsterdam* a inclus aquis-ul Schengen cu privire la abolirea controalelor frontierelor interne în cadrul tratatelor UE, iar dispozițiile referitoare la vize, imigrare și politica cu privire la azil și la libera circulație a persoanelor au fost introduse în primul pilon integrat, al Comunității. Cooperarea în domeniul JAI a fost limitată la probleme de cooperare polițienească și judiciară în materie penală, schimbare care în jargonul instituțional al UE e cunoscută ca **comunitarizare**. Un moment foarte important în direcționarea cooperării statelor membre ale Uniunii Europene în domeniul JAI l-a constituit *Consiliul European de la Tampere* (15-16 octombrie 1999). Documentul adoptat la Tampere dezvoltă o serie de idei referitoare la promovarea unei politici europene comune în materie de azil și migrație. Documentul preconizează rela-

ții de parteneriat cu țările de origine ale emigranților, un regim de azil european comun, un tratament echitabil pentru resortisanții țărilor terțe, monitorizarea fluxurilor migratorii și combaterea emigrării clandestine. O altă inițiativă este cerința unui mai bun acces la justiție în Europa, convergențe sporite în domeniul dreptului civil.

De mare importanță pentru perspectivele evoluției cooperării în domeniul JAI sunt prevederile *Constituției Europene* ce precizează că Uniunea constituie un spațiu de libertate, securitate și justiție, că ea garantează neefectuarea controalelor asupra persoanelor la frontierele interne și dezvoltă o politică comună în domeniul azilului, imigrării și controlului la frontierele externe, întemeiată pe solidaritatea între statele membre. Un alt element de noutate îl constituie menționarea acelor probleme care vor fi stabilite prin legi europene sau legi cadru și anume: politica comună în domeniul vizelor și permiselor de ședere, controalele efectuate asupra persoanelor la trecerea frontierei externe, condițiile de intrare în UE a cetățenilor statelor terțe, măsurile necesare aplicării managementului integrat al frontierei, absența controlului persoanelor la trecerea frontierei interne.

Astfel, scopul **comunitarizării** a fost crearea unui „spațiu de libertate, securitate și justiție”, care se poate realiza prin două metode: *metoda comunitară*, ținând de primul pilon și metoda specifică celui de-al treilea pilon (redenumit cooperare polițienească și judiciară în materie penală). Printre cele mai importante politici tratate actualmente prin *metoda comunitară* sunt cele referitoare la **migrațiune, azil și vize**. Statele membre ale UE stabilesc procedurile pe baza cărora imigranții intră pe teritoriul lor și decid de câți dintre aceștia au nevoie pe piața muncii. Pentru a completa și armoniza politicile naționale în materie de **imigra-re**, UE elaborează un cadru juridic comun. Acesta include condiții privind intrarea și șederea anumitor categorii de imigranți (studenți, cercetători, lucrători), cu scopul de a simplifica procedurile aplicabile în cazul lor și de a le asigura drepturi valabile peste tot în UE. De exemplu, cetățenii din țări terțe care au locuit legal într-un stat membru al UE timp de cel puțin cinci ani au dreptul de a primi statutul de rezident pe termen lung, valabil la nivelul întregii Uniuni. Acesta le conferă o serie de drepturi economice și sociale, similare celor de care beneficiază cetățenii UE. Plus la acesta, UE se străduiește să armonizeze eforturile statelor membre privind repatrierea imigranților clandestini în condiții umane și demne și facilitarea integrării acestora în țările lor de origine.

Azilul este o formă de protecție internațională acordată persoanelor care își părăsesc țara de origine pentru că au motive întemeiate să creadă că vor fi persecutate. Începând din 1999, UE a făcut eforturi pentru crearea unui **Sistem european comun de azil (SECA)**, al cărui scop este armonizarea standardelor privind protecția și primirea solicitanților în UE. În acest fel, solicitanților de azil li se garantează, peste tot în UE, aceleași oportunități în materie de protecție inter-

națională. Activitățile din aceste domenii implică și o colaborare strânsă cu țările din afara UE.

Spațiul Schengen este una dintre cele mai mari realizări ale UE. În acest spațiu, cetățenii se pot deplasa liber dintr-un stat în altul, fără a fi nevoiți să prezinte pașaportul la control. Întrucât controalele la frontierele interne au fost eliminate, țările din spațiul Schengen trebuie să coopereze pentru a menține un nivel ridicat de securitate. De asemenea, trebuie să își împartă responsabilitățile legate de gestionarea frontierelor externe comune și să stabilească o bună cooperare cu țările vecine care nu fac parte din spațiul Schengen. Cooperarea în acest spațiu presupune aplicarea de criterii comune pentru controalele la frontierele externe, norme comune pentru aderarea la spațiul Schengen și consolidarea cooperării polițienești între țările participante. Țările din spațiul Schengen aplică o serie de norme comune privind controalele la frontierele externe și eliberarea vizelor pentru șederi de scurtă durată în această zonă (maximum trei luni pe o perioadă de șase luni). Datorită normelor respective, UE poate să își protejeze mai eficient frontierele externe și să prevină amenințările la adresa securității. De asemenea, poate să lupte mai ușor împotriva traficului de persoane și să gestioneze mai bine imigrația.

Un alt element al cooperării Schengen este politica comună în materie *de vize*, care nu doar facilitează intrarea legală pe teritoriul UE, dar contribuie și la consolidarea securității interne a Uniunii. Codul vizelor armonizează condițiile și procedurile pe care le aplică țările din spațiul Schengen pentru eliberarea de vize de ședere pe termen scurt (vize Schengen). Codul definește, de exemplu, modalitățile de solicitare a unei vize și criteriile de stabilire a țării care răspunde de examinarea solicitării.

Cât privește modalitățile de acțiune rămase în sfera celui de-al treilea pilon, prioritățile Uniunii sunt *lupta împotriva criminalității la nivel european* și armonizarea mijloacelor folosite în acest scop, prin *cooperarea polițienească și juridică în materie penală*. Această cooperare este derulată în primul rând prin intermediul Oficiului European de Poliție (Europol), care sprijină statele membre în combaterea infracțiunilor grave și a terorismului. Ca agenție de informații în domeniul penal, Europol colectează, analizează și difuzează date privind rețelele criminale și teroriste și prezintă rapoarte cu privire la tendințele care se profilează la nivel european în materie de crimă organizată și terorism. Europol oferă sprijin operațional agențiilor naționale competente și coordonează investițiile transfrontaliere derulate de statele membre.

Strategia de securitate internă a UE se află la baza cooperării statelor membre în acest domeniu. Ea include acțiuni care vizează eliminarea amenințărilor celor mai urgente cu care se confruntă UE. Aceste acțiuni urmăresc cinci obiective strategice: contracararea rețelelor criminale și teroriste, abordarea problemelor radicalizării și recrutării, protejarea cetățenilor, a întreprinderilor și a so-

cietăților împotriva criminalității informatice, consolidarea gestionării frontiere-
lor externe comune și ameliorarea reacției UE în situații de criză. Uniunea oferă
asistență statelor membre pentru a le ajuta să combată mai eficient spălarea de
bani, corupția și contrafacerea și să confiște bunurile obținute în urma săvârșirii
de infracțiuni. UE s-a angajat să integreze măsurile anticorupție în politicile in-
terne și externe, inclusiv în semestrul european (ciclu anual de coordonare eco-
nomică) și în politica de extindere și de vecinătate.

Așadar, cooperarea statelor în materie de Justiție și Afaceri Interne a ajuns
să aibă o importanță vitală, devenind priorități ale integrării atât a ultimelor state
care au aderat la UE, cât și pentru viitoarele state membre și candidate. Unul din-
tre obiectivele fundamentale ale Uniunii Europene este crearea unui spațiu fără
frontiere interne, în care oamenii să se poată deplasa, trăi și lucra, având convin-
gerea fermă că drepturile le sunt pe deplin respectate, iar securitatea le este ga-
rantată. Accesul efectiv la justiție este un drept fundamental, unul din principiile
fondatoare ale democrațiilor europene.

Bibliografie

1. Bârdan V. Integrarea economică și economie europeană. - Chișinău, 2014;
2. Ghidul privind aproximarea Legislației de Mediu a Uniunii Europene. Do-
cumentul de lucru al Comisiei. –București, 2008;
3. Certan S., Certan I. Integrarea economică în Uniunea Europeană. – Chiși-
nău, 2013;
4. Enciclopedia Uniunii Europene. Ediția a III. – București, 2007;
5. Horselling M. Legislația și politicile în domeniul transportului. Armoniza-
rea legislației Republicii Moldova cu standardele UE. Setul de ghiduri cu
privire la armonizarea legislației sectoriale. – Chișinău, 2010;
6. Howard B., Gofman L. Legislația și politicile în domeniul protecției medi-
ului. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele UE. Seria
de ghiduri privind armonizarea legislației sectoriale. – Chișinău, 2010;
7. Moody R., Kireeva I., Butucel I. Legislația și politica agrară și alimentară.
Armonizarea la standardele UE în Republica Moldova. Seria de instrucți-
uni pentru armonizarea legislației sectoriale. – Chișinău, 2010;
8. Pitsas N., Lujanskya T. Legislația și politicile în domeniul energetic. Ar-
monizarea legislației Republicii Moldova cu standardele UE. Setul de ghi-
duri cu privire la armonizarea legislației sectoriale. – Chișinău, 2011;
9. Stănescu R. Ghidul politicilor Uniunii Europene nr.4. Politica de mediu. –
București 2012;
10. Stuart E., Mateus A. Legislația și politica în domeniul concurenței. Armo-
nizarea legislației Republicii Moldova la standardele UE în domeniul con-
curenței. Seria de instrucțiuni pentru armonizarea legislației sectoriale. –
Chișinău, 2009